Dimmalætting

7 kr.

NR. 38 HÓSDAGUR 1. APRÍL 1993. 116. ÁRGANGUR

FLOGFERÐASEÐLAR
Faroe Travel
Tlf. 12600

FLOGFRAKT
Faroe Cargo
Tlf. 18787

VERKFALL

Á midnátt í kvøld verður helst aðalverkfall. Einasta, ið kann forða einum verkfalli, er at landsstýrið tekur uppskotið um arbeiðsloysistryggingina aftur

Fakfeløgini boðaðu á middegi í gjár løgtinginum og landsstýrinum frá avgerðini um verkfall, um uppskotið ikki varð tikið aftur. Avgerðin varð tikin á fundi mikunáttina, har millum 20 og 25 fakfeløg vóru umboðaði.

Men onki talar fyri, at uppskotið um arbeiðsloysistryggingina verður tikið aftur. Marita Petersen sigur, at tá landsstýrið viðgjørdi uppskotið, varð hædd tikin fyri einum møguligum verkfalli. Men landsstýrið metti tað vera av størri týdningi at Arbeiðsloysistryggingin varð bjargað, enn at eitt møguligt verkfall varð lýst.

Og nú sær út til at tað verður vertall.

Skrivið, sum fakfeløgini handaðu løgtingi og landsstýri var soljóðandi:

Av tí at landsstýrið hevur lagt uppskot dagfest 28.3.1993 frá stýrinum fyri arbeiðsloysistryggingina fyri løgtingið verður boðað frá, at fakfeløgini taka síni umboð úr stýrinum fyri Arbeiðsloysistryggingina.

Fakfelagsumboðini í stýrinum taka ikki arbeiðið uppaftur fyrrenn uppskotið er tikið aftur.

Undirritaðu feløg krevja at landsstýrið tekur aftur løgtingsmál nr. 173/92 um broytingar í lógini um Arbeiðsloysistryggingina. Verður tað ikki gjørt áðrenn hósdagin 1. apríl 1993 kl. 12.00 boða fakfeløgini verkfall at galda frá sama degi kl. 24.00.

Arbeiðsskapandi tiltøk

Formaðurin í Starvsmannafelagnum, Jákup Danielsen, torir ikki at gita hvørt tað verður verkfall ella ikki. Men hann vónar at landsstýrið er sómikið at sæt komið, at tað tekur uppskotið aftur. Og so verður onki verkfall.

Verður lógin samtykt soleiðis sum hon nú er orðað, fáa fólk bert tað útgoldið, ið peningur er til. Í lotuni er bert peningur til 61% í mun til tey fyrrverandi 70%. Og vandi er fyri at peningurin skjótt ikki er til meira enn t.d. 50%, og tað kann ongin liva við, heldur hann.

Jákup Danielsen heldur at alt ov lítið ella onki verður hugsað um at fáa fólk í arbeiði aftur. Tað einasta, ið gjørt verður, er at skava eitt sindur av peningi til tey sum longu eru arbeiðsleys. Peningur skuldi heldur verðið nýttur til aftur at fingið fólk í arbeiði.

Marknaðurin innan fiskivinnuna er í dag nógv betri enn fyri fáum mánaðum síðani. Tí er nútt »konkretari« uppskot til landsstýrið beinanvegin at lata nøkur virki uppaftur, soleiðis at fólk koma í arbeiði. So einfalt er tað, sigur Jákup Danielsen.

Í Føroya Arbeiðarafelag vænta tey at verkfall verður.

Vit kunnu ikki siga annað enn at vit krevja uppskotið tikið aftur. Men samt bært Maritu Petersen verð ur tað ikki tikið aftur. So vit ganga bara út frá, at verkfall verður frá á midnátt í kvøld, verður sagt hjá Føroya Arbeiðarafelag.

Uppá fyrispurning um samfelagið hevur tað at liggja lamið orsakað av verkfallinum, verður sagt, at tað er júst upp til politikararnar at taka støðu til.

Fakfeløgini hava víst stýrinum fyri Arbeiðsloysistryggingini og landsstýrinum á eina loysn, ið gevur nógv meira pening í kassan enn uppskot landsstýrisins ger. Og tá landsstýrið ikki vil taka undir við tí, ja, so er teirra vilji avmarkaður, heldur ein nevndarlimur í Føroya arbeiðarafelag.

21 fakfeløg undirskrivaðu

Tilsamans 21 feløg hava skrivað undir »hóttanina« um verkfall, tey eru: S&K, Starvsmannafelagið, Føroyskir Fysioterapeutar, Føroya Prentarafelag, Maskinmeistarafelagið, Sjúkrasystrafelag Føroya, Føroya Arbeiðarafelag, Magistarafelag Føroya, Føroyskir Ergoterapeutar, Føroya Pleygarafelag, Føroya Pedagogfelag, Havnar Arbeiðskvinnufelag, Hjálparlæknafelag Føroya, Apoteksassistentafelagið, Føroya Sjúkrahjálparafelag, Radiografar í Føroyum, Arbeiðskvinnufelagið Fjallbrúður, Havnar Arbeiðsmannafelag, Klaksvíkar Arbeiðsmannafelag, Klaksvíkar Arbeiðskvinnufelag og Føroya Teknikkarafelag.

Seinast vit frættu var iva samt um eitt av feløgunum, ið hevur undirskrivað, Føroya Prentarafelag, kortini fer í verkfall. Sum skilst skrivaði felagið undir við tí fyrivarni, at **øll** fakfeløgini undirskrivaðu.

Gdm-

Triggir alvarsamir javnaðarmenn avmyndaðir í Tinghúsinum í gjár. F.v. Mikkjal Sørensen, løgtingsmaður, Joannes Eidesgaard, landsstýrismaður í »Arbeiðsloysistrygging«, og Frank Davidsen, løgtingsmaður

Mynd: Dimi Thomas

Einkarsølan:

Rúsdrekka fyri bíligan penga

Nú stendur so illa til í landskassanum, at landsstýrið hevur givið Einkarsøluni loyvi at selja skeivu sendingina av brennivíni væl bíligari enn prísirnir annars eru

Einkarsølan er eitt ógvuliga viðbrekið mál hjá føroysku politikarunum. Væl vitandi at hetta hevur ómetaliga nógv at siga fyri landskassan, so hava teir kortini skruvað prísin upp í topp.

Men nú ber til at fáa sær okkurt upp í nevið fyri bíligan penga, so leingi goymsla er.

Leiðarin á Rúsdrekkasølu Landsins, sigur við Dimmalætting, at tey hava fingið skeiva sending heim av rúsdrekka. Frámerkið á fløskunum er ikki rætt, og tískil verða fløskurnar seldar at fyri hálvan prís.

Hóast tað hevur gingið strílið hjá Einkarsøluni at fáa nakrar politikarar at hjákla um hesa sølu, so hevur landsstýrið hesaferð gingið teirra umsókn á møti, um at selja hesa sending fyri helvtarprís og soleiðis fáa nakrar pengar beinleiðis í landskassan.

Talan er um 12 plattar ella tilsamans 7600 fløskur av blandaðum rúsdrekka. Men eins og allar aðrar útsølur, so ræður um at koma fyrstur at greyunum. Tí skjótt gongur undan. Men fólk sleppa ikki at keypa fleiri enn 8 fløskur í part.

Sí lýsing aðrastaðni í blaðnum, hvørji sløg verða seld og hvørjir prísirnir eru.

ap.

Endurskipanarætlanirnar:

Landsstýrið fingið »fótakulda«

Føroysku fjølmiðlarnir hava gjørt landsstýrismenn varugar við, at politiska valdið í stórum er í hondum dana. Og nú roynir landsstýrið at gera okkurt sprellið fyri aftur at verða hoyrt

Í einum skrivi til donsku stjórnina ger Føroya landsstýri vart við, at tað als ikki kann góðtaka ætlanirnar hjá »Fíggingargrunninum frá 1992« at yvirtaka føroysku flakavirkini.

– Ætlanirnar hótta heimastýrisskipanina, verður m.a. sagt í skrivinum.

Í skrivinum, sum Marita Petersen, løgmaður, og Kjartan Hoydal, fiskivinnustjóri, hava undirskrivað, verður sagt, at semja er við Fíggingargrunnin, um at neyðugt er at endurskipa flakavirkini. Men hetta skal verða ein væl umhugsa skipan.

Landsstýrið kann als ikki góðtaka tær ætlanir, ið Fíggingargrunnurin hevur kunnað landsstýrið um, nevniliga at eitt felag skal reka øll virkini, sigur landsstýrið.

Hóttir heimastýrisskipanina

Landsstýrið sigur í skrivinum til donsku stjórnina, at ætlanirnar hjá Fíggingargrunninum eru í beinleiðis stríði við avtaluna, sum gjørd varð millum landsstýrið og stjórnina 1. februar í ár. Í teirri avtaluni varð álagt heimastýrinum at endurskoða lógir sínar eftir at ein ráðgevingarnevnd hjá landsstýrinum hevði gjørt eitt tilmæli. Hetta tilmælið skuldi verða greitt í seinasta lagi 1. juni í ár.

Í eini ískoytisavtalu frá 1. februar verður beinleiðis álagt ráðleggingarnevndini at viðgera veruliga tørvin á eini tillaging innan fiskivinnuna.

Verður so avgerð tikin nú um at øll virkini skulu undir eitt, ja, so er aftur avgerðarrætturin tikin frá heimastýrinum, heldur landsstýrið.

Ætlanirnar leggja landsstýrið undir trýst

Tað var landsstýrismaðurin í ídnaðarmálum, Thomas Arabo, sum fyrstur almennt kom fram við, at neyðugt er at endurskipa eitt nú flakavirkini. Síðani hevur hetta verið heitt evni hjá føroysku fjølmiðlunum.

Tá Fíggingargrunnurin so kom fram við ætlanum sínum, at eitt felag skuldi keypa føroysku flakavirkini, og á tann hátt sáneta stóran part av skuldini hjá virkjunum, varð hetta sjálvandi tikið upp í fjølmiðlunum. Og hetta hevur eftir øllum at døma ikki landsstýrinum.

– Ætlanirnar hjá Fíggingargrunninum og viðgerðin av hesum ætlanum í fjølmiðlunum hava lagt eitt ómetaligt trýst á landsstýrið, sigur landsstýrið í skrivinum til donsku stjórnina.

Dimmalætting visti annars beinanvegin á, tá tíðindini um felags flakavirkiseigara bórust, at tað í framtíðini verður danska stjórnin, sum í veruleikanum hevur avgerðarrættin innan føroyska vinnulívið. Orsøkin er tann, at danska stjórnin eigur meirilutan í nevndini í Fíggingargrunninum frá 1992. Og tá Fíggingargrunnurin frá 1992 longu eigur størstu bankarnar, P/F Føroya Banka og P/F Sjóvinnubankan, kann grunnurin í veruleikanum gera tað honum lystir.

Og nú hevur landsstýrið fingið kaldar føtur.

Gdm-

Hartvig Hansen kravdur frá

Fakfeløgini samd um, at fyrrverandi formaðurin í Starvsmannafelagnum skal úr stýrinum fyri Arbeiðsloysistryggingina

Eitt av umboðunum, sum fakfeløgini hava í stýrinum fyri Arbeiðsloysistryggingina, Hartvig Hansen, noyðist nú úr stýrinum. Formaðurin í Starvsmannafelagnum, Jákup Danielsen, sigur, at boð eru givin Hartvig Hansen um, at hann skal taka seg úr stýrinum.

Og tað eru samd fakfeløg, ið standa aftanfyri avgerðina, sigur Jákup Danielsen.

Umboðar ikki áhugamál hjá fakfeløgunum

Orsøkin til at fakfeløgini krevja Hartvig Hansen úr stýrinum fyri Arbeiðsloysistryggingina er, at tey meta hann ikki hava vart áhugamál fakfelaganna. Víst verður á, at hann hevur góðkent tað uppskotið, sum landsstýrið nú hevur liggjandi í Løgtinginum. Og tá uppskotið, ið Hartvig Hansen hevur góðtikið, er beinleiðis orsøkin til hóttanina um verkfall, noyðist hann úr stýrinum. Hildur Patursson er varalimur í stýrinum fyri Arbeiðsloysistryggingina.

Eitt annað er so tað, at fakfeløgini fyribils hava tikið síni umboð úr stýrinum. Og tey verða ikki aftur at síggja í stýrinum fyrr enn uppskot landsstýrisins er tikið aftur. So tað kann gerast long »bíðitíð«.

Gdm-

Alheimstrongsul

AT reka politikk er í tí tíðini, vit liva í, eingin stuttleiki. Inntøkurnar minka í ólukku mát bæði her og har í heiminum. Føroyar munnu ikki vera nakað undantak, sum vit skilliga kenna í tí, at virkir noyðast at minka um framleiðsluna, so at tey økja um arbeiðsloysið, uttan at eiga annað at taka sær fyri á landi og sjógvi.

Um henda vanaliga støða, sum eitt nú Føroyar eru staddar í beint nú, hevði verið serstøk, so hevði einki verið at ivast í, at orsøkin var at finna í politiskum vansemi hjá okkum sjálvum, ikki minst orsakað av, at politikkarar okkara ikki vita sær ráð fyri at broyta støðuna betra vegin.

Men kreppan, sum vit eru stødd í, kemur ikki einans av egnum ávum. Okkara lutur er bert ein partur í hesi kreppu, sum eisini hevur rakt hart aðrastaðni í heiminum, og júst tí gevast bert smáir møguleikar fyri, at vit kunnu fáa hjálp til at bøta um fíggjarligu støðu okkara uttanífrá, har kreppan er eins stór og okkara, ella kanska kenst meinari.

Um kreppuna í heiminum annars verður ymiskt greitt frá. Hvørt land í hesi støðu leggur ábyrgdina á onnur lond enn sítt egna. Fáur har tykist halda sítt egna land eiga skuld í, at so illa stendur til, men peikað verður á onnur lond, sum eru komin í knipu, og tí ber ikki so væl til at selja uttanlands sum áður.

Hjá hesum londum tykist ikki vera komið eftir, at teir »gyltu« dagarnir, ið hava verið, eru farnir, og at broytingar eru íkomnar bæði har og her, sum krevja lækkandi lívikor, svarandi til tað, sum krevst fyri at laga seg eftir truplu fíggjarligu støðuni, ið tey eru komin í.

Hjá okkum er støðan umleið hin sama. Tey ov stóru seglini, ið bæði útlondini og vit sjálvi hava siglt undir, ber ikki longur til at nýta. Tað er fullvíst, og tí verður neyðugt at broyta mestsum alt; fyrst og fremst ræður um at minka um almennu og ikki minst privatu nýtsluna, so at møguleikin fyri at koma uppaftur á føt batnar.

Tað bøtir ikki um gjaldførið hjá tí almenna at minka um privatnýtsluna í løtuni; men tað verður tiverri dýrari ikki at gera tað, bæði hjá teimum útlondum, ið vit eru knýtt at, og hjá okkum sjálvum herheima.

Judith Keser Neish, jarðfrøðingur:

Tit hava olju í undirgrundini

Tað hevur skund at byrja seismiskar kanningar nú. Eingin orsøk at bíða eftir úrslitinum av marknasamráðingum

Í hesum døgum er Judith Keser Neish, jarðfrøðingur, frá bretskum oljufelag, á vitjan í Føroyum og hevur kunnandi fundir um oljuvinnu – á skúlum og í feløgum.

– Tit hava olju í undirgrundini. Eingin ivi um tað. Drála føroyingar og ikki byrja seismiskar kanningar fyrr enn til várs, kunnu tit gloyma alt um oljuvinnu. Tí hvør sigur, at bretsk oljufeløg hava áhuga at koma higar at hjálpa tykkum næsta ár", sigur hon.

Hon sigur, at vit hava møguleikar at byrja nú, hóast marknasamráðingarnar við bretar – um miðlinjuna – ikki eru komnar á mál.

pol

»TorTrawl« klárur til næsta túr

Reiðaríið fingið fleiri hundrað uppringingar, har menn biðja um kjans

Í farnu viku kom »Tor Trawl«, sum kvívíkskingar keyptu í vetur, inn á Kollafjørð av fyrsta túri sínum í Barentshavinum. Hesin túrur byrjaði 8. februar.

Í lastini hevði hann um 440 t av toski, ið allur var skorin til flak umborð og seldur gjøgnum Føroya Fiskasølu.

Tað var í november mánaði í fjør, at kvívíkskingar keyptu trolaran á tvingsilssølu í Danmark.

»Tor Trawl« er 24 ára gamal, og gamli eigarin var kendi reiðarin á Bornholm, Bo Basse Mortensen.

Slakar 10 mió. kr.

Eftir at hava keypt trolaran var hann á beding í Danmark, har hann fekk nakrar smáar ábøtur. Tá bæði keypskostnaður og ábøtur eru tiknar við, stendur trolarin keyparunum í slakum 10 mió. kr. Hetta má sigast vera ein bíligur keypsprísur, tí tá hann fór á tvingsilssølu, stóð trolarin táverandi eigarunum í 54 mió. kr.

Í 1988 varð »Tor Trawl« høvuðsrenoveraður og var sostatt í góðum standi, tá føroyingar keyptu hann í vetur.

Alt frystarríð, motorar og spøl eru nýggj. Fabrikkina umborð hava nýggju eigararnir sjálvir sett í.

Manningin økt

»Tor Trawl«, sum enn liggur á Kollafirði, er nærum klárur at fara avstað aftur til fiskiskap ein av fyrstu døgunum. Mars mánaður er ikki júst hin besti til fiskiskap. Annars eru eigararnir í ferð við at fáa nakrar maskinur afturat umborð á bátin. Hetta eru maskinur til flakaskering.

Á fyrsta túrinum í Barentshavinum vóru 40 mans umborð. Av hesum vóru 18 føroyingar og restin russar.

Ein av eigarunum, Árni Madsen, sigur við Dimmalætting, at í hundraða tali av monnum hava vent sær til reiðaríið og biðið um kjans við trolaranum á næsta túrinum, sum tá kemur at hava tveir ella kanska fýra mans afturat úr Føroyum.

»Ruth« góðan fiskiskap

Teir triggir, ið eiga »Tor Trawl«, eru Gullak Madsen, Árni Madsen og Magnus Joensen.

Í Danmark eiga kvívíkskingarnir ídnaðartrolaran »Ruth«, sum áður æt »Havlot«, og sum siglir út frá Hirtshals. Skipari umborð er ein annar bróðir Gullak og Árna Madsen úr Kvívík.

»Ruth« fiskar sild og makrel. Tað gongur væl við fiskiskapinum hjá henni, og øll manningin umborð er føroysk.

B.